

ΤΟ ΚΛΙΜΑΚΤΗΡΙΟΝ

Ἔπο

Π. Π. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ

Ἐκτάκτου Καθηγητοῦ
Διευθυντοῦ Β' Μαιευτικῆς Κλινικῆς
Μαιευτηρίου «Μαρίνα Ἡλιάδης»

Τὸ τελευταῖον φυσιολογικὸν γεγονὸς μείζονος ἔνδοκρινολογικῆς σημασίας εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἐνηλίκου ἀνθρώπου εἶναι τὸ γῆρας. Ἡ πάροδος τῆς ἡλικίας εἶναι εἰς τὴν πραγματικότητα διαδοχὴ ἐξεργασίων, αἵτινες ἐπηρεάζουν ὅλα τὰ κύτταρα τοῦ ὄργανισμοῦ, μολονότι ὄρισμένοι ἴστοι γηράσκουν ἑνωρίτερον, ἔνω ἄλλοι ἀργότερον. Τὸ γεροντικὸν σῶμα ἔχει παραβληθῆ πρὸς ἐκεῖνο ἐνὸς ὑποφυσεκτομηθέντος ζώου καί, ἀληθῶς εἰπεῖν, τὸ γῆρας χαρακτηρίζεται ὑπὸ βαθμιαίως ἀναπτυσσομένης ἀνεπαρκείας καὶ ἀτροφίας τῶν περιφερικῶν ἀδένων. Εἶναι ἐπομένως πλήρως κατανοητόν, ὅτι τὸ γῆρας δυνατόν νὰ εἶναι ἢ κατάληξις μιᾶς προοδευτικῆς ἐξαντλήσεως τῆς ὑποφυσικῆς λειτουργίας. Κατὰ τὸν πανυποφυσισμὸν τοῦ ἐνήλικος, δηλαδὴ τὴν νόσον τοῦ Simmonds, ἡ ἐξεργασία αὕτη τῆς περιφερικῆς ἀδενικῆς ἐκπτώσεως συμβαίνει σχετικῶς ταχέως καί, εἰς τὰς τυπικὰς καταστάσεις, ὁδηγεῖ εἰς ὅλα τὰ σημεῖα τῆς γεροντικῆς παλινδρομήσεως. Ὁ Korenchevsky εὗρεν ὅτι συνδεδυασμένη θεραπεία διὰ γεννητικῶν ὁρμονῶν καὶ θυροξίνης ἀνεχαίτιζε τὴν παλινδρόμησιν ὄρισμένων ὀργάνων, τὴν ἐπακολουθοῦσαν τὸν ἐνδοχρισμὸν ἐπὶ ποντικῶν. Εἰς ποῖον βαθμὸν ἡ ἐκπτώσις τῆς λειτουργίας τῆς ὑποφύσεως συμβάλλει εἰς τὸ φυσιολογικὸν γῆρας δὲν εἶναι καθωρισμένον, πιθανῶς ὁμως εἰς τοῦτο νὰ συμβάλλουν καὶ χημικαὶ ἐξεργασίαι τοῦ πρωτοπλάσματος τῶν κυττάρων, ἀνεξάρτητοι τῆς ἀδενικῆς λειτουργ-

γίας. Γῆρας τῶν κυττάρων καὶ ἐξαντλήσις τῶν ἀδένων εἶναι πιθανῶς φυσιολογικὰ πρωτοπλασματικὰ φαινόμενα, τὸ ἐπὶ πόσον χρόνον δὲ οἱ ἔνδοκρινεῖς ἀδένες εἶναι ἱκανοὶ νὰ πραγματοποιοῦν τὰς λειτουργίας των φαίνεται νὰ ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐγγεγραμμένης εἰς αὐτοὺς βιολογικῆς δυνάμεως, ἥτις εἶναι γενετικῶς προσδιωρισμένη, πιθανῶς δὲ καὶ ἐκ τοῦ βαθμοῦ τοῦ ἐρεθισμοῦ εἰς τὸν ὁποῖον οὗτοι ἐκτίθενται διαρκούσης τῆς ζωῆς. Ἐξ ἄλλου, πλημμελῆς ζωικότης καὶ θάνατος δυνατόν νὰ ὀφείλωνται εἰς τὸν σχηματισμὸν παραπροϊόντων τοῦ φυσιολογικοῦ μεταβολισμοῦ, τοιουτοτρόπως δὲ νὰ ἀντιπροσωπεύουν χημικὰ φαινόμενα.

Τὸ πρόωρον γῆρας εἶναι ἐπομένως ἡ ἔκφρασις μιᾶς κατωτερότητος τῆς κυτταρικῆς συστάσεως, εἰς τὴν ὁποῖαν συμβάλλουν γενετικοὶ καὶ πιθανῶς ἀδενικοὶ παράγοντες. Μερικοὶ ἴστοι, εὐαίσθητοι εἰς τάσεις καὶ ρήξεις, ὑφίστανται γεροντικὰς μεταβολὰς εἰς πρῶιμον ἡλικίαν. Ὁ φακὸς τοῦ ὀφθαλμοῦ, π.χ., συνήθως δεικνύει σημεῖα σκληρύνσεως (πρεσβυωπία) εἰς ἡλικίαν καθ' ἣν γενικά σημεῖα γήρατος ἀπουσιάζουν ἐξ ὀλοκλήρου. Ὅμοίως, ἡ λεύκασις τῶν τριχῶν καὶ ἡ φαλάκρωσις εἶναι γεροντικαὶ μεταβολαί, δυνάμεναι νὰ ἐγκατασταθῶσιν ἑνωρίς, συχνὰ δὲ ἀντιπροσωπεύουν οἰκογενειακὰ χαρακτηριστικά. Ἄλλα σημεῖα πρῶιμου γήρατος εἶναι ἢ πρῶιμος ἀρτηριοσκληρυνσις καὶ μείωσις τῆς μνήμης, ἢ πρῶιμος φυσικῆ, διανοητικῆ καὶ σεξουαλικῆς ἐκπτώσις, ἰ-

σως δὲ καὶ ἡ πρῶμος ὑπερπλασία τοῦ προστάτου μὲ συμπτώματα προστατισμοῦ.

Ἡ γεροντική παλινδρόμησις τῶν φθοηκῶν εἶναι ἕν φυσιολογικὸν φαινόμενον ἰδιαίτερας σημασίας. Φυσιολογικῶς συμβαίνει μεταξύ τοῦ 40οῦ καὶ τοῦ 50οῦ ἔτους, καὶ δὴ ἐνωρίτερον ἀπὸ γεροντικᾶς μεταβολᾶς εἰς ἄλλους ἀδένας καὶ ἰστούς. Ὁ Zondek ὑπέθεσεν ὅτι αὕτη δυνατὸν νὰ ὀφείλεται εἰς ἐξάντλησιν τοῦ ὑπάρχοντος φουθλακικοῦ κυτταρικοῦ ἴλικου. Ἀντίστοιχοι μεταβολαὶ δὲν παρατηροῦνται εἰς τοὺς γεννητικὸς ἀδένας τοῦ ἀνδρός, μολονότι σημεῖα γοναδικῆς παλινδρομήσεως, τὰ λεγόμενα δηλαδὴ κλιμακτηρῶν συμπτώματα, δυνατὸν νὰ συμβοῦν εἰς ἀμφοτέρα τὰ φύλα.

Ἡ πλέον ἐκδηλος ἐξωτερίκευσις τοῦ φαινομένου τούτου εἰς τὰς γυναῖκας εἶναι ἡ παῦσις τῆς ἐμμηνορρυσίας, ἡ ἐμμηνόπαισις. Ἡ φθοκία παύει ταῦτοχρόνως ἢ προωριώτερον, δυνατὸν ὅμως νὰ συνεχίζεται ἐπὶ τινα χρόνον ἀνωμάλως. Εἰς αὐτὴν τὴν περίπτωσιν ἐλάχιστα φάρια δύνανται νὰ ὀριμώσουν κατὰ τὸ κλιμακτηριον καὶ νὰ συμβάλουν εἰς κυήσεις ἐπὶ ἐμμηνοπαυσικῶν γυναικῶν, αἵτινες οὐδέποτε προηγουμένως συνέλαβον. Ἐὰν ἡ φθοκία σταματήσῃ πρὶν ἢ παύσῃ ἡ ἐμμηνορρυσία, προηγούνται διὰ τινα χρόνον τῆς ἐμμηνοπαύσεως ἀφωτοκικαὶ ἐμμηνορρυσίαι (μονοφασικοὶ κύκλοι).

Ἡ ἐμμηνόπαισις δυνατὸν νὰ συμβῇ πρόωρως. Οἰκογενειακὴ τάσις πρὸς πρόωρον ἐμμηνόπαισιν εἶναι συχνάκις παροῦσα, αἱ κλινικαὶ δὲ ἐντυπώσεις ἀφίουν νὰ ὑποθέσωμεν σχέσιν τῆς πρῶμου ἐμμηνοπαύσεως πρὸς ὄψιμον ἐμμηναρχήν. Τὸ εὔρημα τοῦτο ὁμιλεῖ ὑπὲρ μιᾶς βιολογικῆς κατωτέρας τῶν φθοηκῶν ἢ μιᾶς ἀδυναμίας τοῦ μηχανισμοῦ ἐκκρίσεως γοναδοτρόπων ὁρμονῶν τῆς ὑποφύσεως.

Πρῶμον κλιμακτηριον παρατηρήθη εἰς περιπτώσεις ὑποθυροειδισμοῦ.

Καθυστερημένη ἐμμηνόπαισις δὲν εἶναι ἀσυνήθης, εἰς σπανίας δὲ περιπτώσεις ἐφθασε νὰ συμβῇ εἰς τὸ 70ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας. Αἱμορραγία, ἔστω καὶ ὑπὸ τύπον κανονικῆς ἐμμηνορρυσίας, ὑπὲρ τὸ 55ον

ἔτος, ἀπαιτεῖ λεπτομερῆ καὶ προσεκτικὴν κλινικὴν ἐξέτασιν τῆς γυναικός, πρὸς ἀποκλεισμὸν κακοήθους νεοπλασματος τῆς μήτρας ἢ τῶν φθοηκῶν.

Τὰ κλιμακτηρικὰ συμπτώματα δυνατὸν νὰ προηγούνται τῆς πραγματικῆς ἐμμηνοπαύσεως, ἐνίοτε ὁμως δὲν παρατηροῦνται εἰμὴ ἀρκετὰ ἔτη μετὰ τὴν παῦσιν τῆς καταμηνίου αἱμορραγίας. Εἰς ἄλλας γυναῖκας, τὸ ποσοστὸν τῶν ὁποίων, κατὰ Bishop, δὲν ὑπερβαίνει τὰ 15%, σαφῆ συμπτώματα κλιμακτηρίου δὲν παρατηροῦνται.

Τὰ κλιμακτηρικὰ συμπτώματα δυνατὸν νὰ παρουσιάζονται διὰ βραχὺ χρόνικὸν διάστημα, νὰ ὑποτροπιάζουν μετὰ διάστημα εὐεξίας ἢ νὰ διακοῦν ἐπὶ ἔτη. Ὑπάρχει σχεδὸν ἀπόλυτος ὁμοφωνία ἐπὶ τοῦ ὅτι τὰ κλιμακτηρικὰ συμπτώματα εἶναι σοβαρώτερα μετὰ τεχνητὴν ἐξαιρέσιν τῶν φθοηκῶν, παρὰ μετὰ τὴν φυσικὴν ἐμμηνόπαισιν. Ἐμμηνορρυσιακαὶ διαταραχαί, ὅπως π.χ. ἀκανόνιστος αἱμορραγία, καθυστερήσεις τῆς περιόδου ἢ μείωσις τοῦ ποσοῦ καὶ τῆς διάρκειας τοῦ αἵματος ταύτης, συχνάκις προηγούνται τῆς ἐγκαταστάσεως τῆς ὀριστικῆς ἀμνηρορίας.

Αἱ γυνῶμαι διαφέρουν ὡς πρὸς τὸ ἐὰν ἢ ἔλλειψις ἐκκρίσεως φθοηκικῶν ὁρμονῶν ἢ ἡ ὑπερέκκρισις γοναδοτρόπων τοιούτων ἐκ μέρους τῆς ὑποφύσεως, ἥτις ἀκολουθεῖ τὴν ἐμμηνόπαισιν καὶ διαρκεῖ ἐπὶ τινα ἔτη, εἶναι ἡ αἰτία τῶν κλιμακτηρικῶν ἐνοχλημάτων. Ἡδξημένη ἐκκρίσις γοναδοτρόπου Α (ὁρμόνης ὀριμώσεως) εἶναι χαρακτηριστικὸν εὔρημα τόσον ἐπὶ ἐμμηνοπαυσικῶν γυναικῶν, ὅσον καὶ ἐπὶ τοιούτων μετ' ἐξαιρέσιν τῶν φθοηκῶν. Ὑπάρχουν λόγοι νὰ πιστεῦωμεν ὅτι ἡ ὑπερπαραγωγή γοναδοτρόπου Α δύναται νὰ εἶναι μία τῶν αἰτιῶν τῶν παρατηρουμένων κατὰ τὸ κλιμακτηριον ἐξάψεων. Ἡ ὁμοιότης μεταξύ τῶν συμπτωμάτων τῆς ἐμμηνοπαύσεως καὶ ἐκείνων τῆς ἡβης ἐπιτρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι δὲν εἶναι ἡ ὑπερβολικὴ ἐκκρίσις τῶν γοναδοτρόπων καὶ ἡ ἀνεπάρκεια τῶν φθοηκικῶν ὁρμονῶν αἱ αἰτίαι τῶν κλιμακτηρικῶν συμπτωμάτων, ἀλλὰ μᾶλλον μία διαταραχὴ τῆς ἰσορρο-

πίας μεταξύ ὑποφυσικῆς καὶ φoθηκικῆς λειτουργίας. Ὁ Zondek ἔδειξεν ὅτι ὑφίσταται ἓν πρῶμον στάδιον ὑπεροιστρι-σμοῦ, κατὰ τὸ ὁποῖον παρατηρεῖται ηῦξημένη ἀπέκκρισις οἰστρογόνων εἰς τὰ οὖρα, ἐξηγουμένη ἴσως ἐξ ἀδυναμίας τοῦ ὀργανισμοῦ νὰ μεταβολίσῃ τὴν οἰστρογόνον κατὰ τὸν φυσιολογικὸν τρόπον. Μικρὰ ποσὰ οἰστρογόνου δυνατόν ν' ἀνιχνεύωνται εἰς τὰ οὖρα ἐπὶ μακρὸν χρόνον μετὰ τὴν ἐμμηνόπαυσιν, ἀλλ' ἡ οἰστρογόνος αὕτη πιθανῶς εἶναι ἐξωγεννητικῆς

(φλοιοεπινεφριδικῆς) προελεύσεως. Ἐπίσης, πολὺ μικρὰ ποσὰ Πρεγνανδιόλης ἐκκρίνονται διὰ πολλὰ ἔτη μετὰ τὴν ἐμμηνόπαυσιν, ἀλλὰ καὶ ταῦτα εἶναι ὁμοίως φλοιοεπινεφριδικῆς προελεύσεως. Φαίνεται ἐπομένως ὅτι ὁ φλοιὸς τῶν ἐπινεφριδίων εἴτε συνεχίζει νὰ λειτουργῇ ἢ αὐξάνει τὴν λειτουργίαν του μετὰ τὸ κλιμακτήριον. Ὑπερλειτουργία καὶ τῆς μυελώδους οὐσίας τῶν ἐπινεφριδίων κατὰ τὸ κλιμακτήριον ἐπίσης φαίνεται ὅτι συμβαίνει.

(Συνεχίζεται)

ὈΚΥΤΟΚΙΝΗ ἢ ΟΞΥΤΟΚΙΝΗ;

Τελευταίως ἠγέρθη ζήτημα ἐὰν καὶ κατὰ πόσον ἡ δρῶσα ἐπὶ τῶν λείων μυϊκῶν ἰνῶν τῆς μήτρας καὶ προκαλοῦσα συστολήν αὐτῆς ὀρμόνη τοῦ ὀπισθίου λοβοῦ τῆς ὑποφύσεως (ἡ ὀρισμένων πυρήνων τοῦ ὑποθαλάμου) πρέπει νὰ ὀνομάζεται ὀκυτοκίνη ἢ δξυτοκίνη, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν πάντοτε τοῦ ταχέως ἐπερχομένου ἀποτελέσματος τῆς πρὸς τοκετόν.

Λοιπόν: ἀμφότεραι αἱ ὀνομασίαι τῆς εἶναι ὀρθαί. Τὸ ὀκός-έος ἐσήμαινεν εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν γρήγορος, δξύς. Εἰς τὸν Ὑμνον τοῦ Ἑρμοῦ ἀπαντᾶται ἡ φράσις ὀκὸ νόημα, δηλαδὴ τὸ ταχέως συλλαμβανόμενον ἐν νῷ. Ὁ Πίνδαρος γράφει: θνατῶν φρένες ὀκύτεραι, ταχυκίνητος ὁ νοῦς τῶν θνητῶν. Ὁ ἴδιος ἀναφέρει ὀκύτατον γάμον, ταχέως δηλαδὴ γενόμενον.

Τὸ θηλυκὸν ἢ ὀκύτης, σημαίνει ταχύτης, δξύτης, σπουδῆ. Πλάτων: Εἰ γὰρ οὕτως ἔχει, ὀκύτητος δεῖ = ἂν συμβαίνουν ἔτσι τὰ πράγματα, πρέπει νὰ σπεύσωμεν.

Ἐξ ἄλλου, τὸ δξὺς παρ' ἀρχαίοις ἐσήμαινε

καὶ «ταχύς». Εἰς τὴν Ἰλιάδα ὁ Ἄρης ἀναφέρεται ὡς δξύς, ἦτοι ταχύς εἰς θυμόν. Καὶ σήμερον χρησιμοποιοῦμεν τὴν φράσιν «δξύθυμος», δηλ. ὁ εὐκόλος, ὁ ταχύς εἰς θυμόν. Ὁ Θεόγνις ὁ Μεγαρεύς γράφει: δειλῶν τοι καρδία δξυτέρη, ἦτοι ἡ καρδία τῶν δειλῶν ξεσηκῶνεται ταχύτερον, μεῖ ἄλλας λέξεις οἱ δειλοὶ ἐξοργίζονται γρηγορώτερα.

Εἰς τὴν Ἰλιάδα ἀναφέρεται: δξὺ νόησε Διὸς θυγάτηρ, δηλαδὴ ταχέως ἀντελήφθη ἡ θυγάτηρ τοῦ Διός.

Ἡρόδοτος: Ἴπποι δξεῖς = Ἴπποι γοργοπόδαροι.

Ἀριστοφάνης: δξὺς ἱερακίσιος = γρήγορος σὺν γεράκι.

Ὀνήσανδρος: δξὺς καιρὸς = ταχύς, γρήγορος, σύντομος καιρὸς.

Τέλος ὁ Ἰπποκράτης κλείει τὴν συζήτησιν μετὰ τὸ ἀπόφθεγμά του: Ὁ βίος βραχύς, ὁ δὲ καιρὸς δξύς, ταχέως (φεῦ!) παρερχόμενος.

Ἔσπε, καὶ ὀκυτοκίνη καὶ δξυτοκίνη.

Π. Π. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ